

TEXT: MIKAEL SIGNON
FOTO: PRIVAT

Övre raden från vänster: Patrik Aspengren, Räddningstjänsten Dala Mitt, **Anders Pollack**, Ambulans Landstinget Västmanland, **Jonas Karlsson**, Mariehamns Räddningsverk Åland, **Sören Zackrisson**, Ambulans Region Halland, **Jenny Skoog**, Räddningstjänsten Skåne Nordväst Helsingborg, **Niklas Carlander**, Ambulans Region Halland, **Stefan Olsson**, Nerikes Brandkår Örebro, **Johan Andersson**, Ambulans Region Halland, **Thommy Foogde**, Ambulans Landstinget Värmland, **Marcus Eriksson**, Ambulans Region Örebro, **Peter Andersson**, Ambulans Region Halland, **Klas Eriksson**, Nerikes Brandkår Örebro och **Marcus Hammar**, Ambulans Region Örebro.

Nedre raden från vänster: Per Edén, Utbildningsledare/Pedagog Högskolan Dalarna, **Micke Signon**, Kursansvarig Söderhamn, **Sebastian Rommeling**, Mälardalens Brand- & Räddningsförbund Västerås, **Egon Johansson**, Ambulans Landstinget Västmanland, **Patrik Lindberg**, Mariehamns Räddningsverk Åland och **Conny Sjöström**, Ambulans Region Halland.

NYA INSTRUKTÖRER SOM BRINNER – för säker utryckningskörning

Akut- och katastrofmedicinskt centrum har nyligen genomfört ytterligare en lyckad trafikinstruktörsutbildning.

Denna gång bedrevs utbildningen i Örebro i samarbete med Nerikes Brandkår, som ska ha en eloge för sitt engagemang. Det är också mycket intressant att se att räddningstjänsten i Örebro har kommit långt i sitt tänkande kring säker arbetsmiljö när det gäller utryckning.

Man kan konstatera att det är ett gott resultat av den trafikinstruktörsutbildning som nu går in på det 10 året.

Sedan starten har nu cirka 120 - 130 trafikinstruktörer blivit utbildade.

På många håll i landet har trafiksäkerheten och arbetsmiljön kommit upp på agendan vilket är glädjande!

För att tydliggöra ett exempel som betyder mycket för säkerheten, är att ingen åker obältad under utryckning.

Rökskydden är placerad utanför i skåp vilket medför att bälten inte är förlängd utan är i originalutförande från fordonstillverkare. Inga lösa hjälmar eller annat på podiet får förekomma i hytten vid färd hos många räddningstjänster idag.

I år hade vi också deltagare från Åland som tagit del av den insiktsinriktade utbildningen.

Efter första veckan åkte man tillbaka till Åland för att bygga om sitt brandfordon för att kunna använda säkerhetsbältena på ett riktigt sätt.

Ett tydligt och bra exempel på värdet på utbildning, d.v.s. insikten om att det

är ingen bra säkerhet att sitta obältad under utryckning. Det borde vara en självklarhet, men tyvärr har vi långt kvar i Sverige när det gäller säker utryckning.

ARBETSMILJÖ OCH SÄKER UTRYCKNING

Trafikutbildningen är ett systemskifte från budskapet att manövrera och köra undanmanövrer i höga hastigheter till att jobba mer med arbetsmiljö i ett utryckningsfordon.

Utbildningen fokuserar också på klok taktisk utryckning där insikten om tidsvinst och höga hastigheter inte är alltid en framgångsfaktor vid ett uppdrag.

Allt för många olyckor sker idag med blåljusfordon och oftast är det den mänskliga faktorn som är orsaken då vi ligger

för nära vår gräns. Hastighet, distraktion och oerfaren utryckningsförare är en olycklig kombination.

Om dessutom trafikinstruktörer runt om i vårt land ger ett felaktigt budskap kan utbildningen få effekten av överskattning av sin egen förmåga och olyckan kan vara ett faktum.

Utbildningen syftar till en mer realistisk nivå på uttryckningen där vi måste höja säkerhetsnivåerna och där vi tar hänsyn till andra trafikanter.

Idag kan vi konstatera att utryckningsföraren utsätter andra trafikanter för risk i syfte att begära fri väg.

Ett exempel är 2+1 väg där ett utryckningsfordon håller för korta avstånd och pressar sig förbi och de s.k. "Svallvågsolyckor" uppstår.

Vi är dessutom ett rullande skyltfönster i Nollvisionens anda, att medvetet inte följa trafikregler då vi är på tjänsteuppdrag är en medveten felhandling som ger dåliga signaler till övrig trafik och vår trovärdighet urholkas!

Fler unga män och äldre har svårt att hålla hastigheten vid vanligt uppdrag enligt. Detta stämmer också hos den vanliga trafikanten enligt Sonja Forward på VTI.

INSIKTSINRIKTAD UTBILDNING

I utbildningen ger vi kunskap och motivation om varför det är viktigt att följa trafikregler och riktlinjer i uttryckningen.

Efter avslutad utbildning har trafikinstruktörer förändrat synen på sig själv och kommit till insikt om att uppgiften som trafikutbildare är inte bara koner och pinnar.

Ett antal studier har under åren genomförts där de båda strategierna med färdighetsträning och insiktsinriktad utbildning jämförts. Dessa studier har visat att färdighetsträning kan leda till en överskattning av den egna kompetensen samt att det är svårt att träna upp färdigheten på kort tid (Gegersen, 1996; Katila et al., 2004).

Den insiktsinriktade utbildningen utgår ifrån tänkandet att få föraren att inse att möjligheten att hantera en uppkommen kritisk situation är begränsad när det väl händer.

En annan tanke är att få förarna att köra med större säkerhetsmarginaler, framför allt genom bättre hastighetsanpassning (Molina et al., 2007; Nolen et al., 2002; Nolen & Nyberg, 2009). GDE-matris.

Från vänster: Jonas Karlsson, Räddningsverket Mariehamn, Åland, Patrik Lindberg Räddningsverket Mariehamn, Åland och Patrik Aspengren, Räddningstjänsten Dala-Mitt

I dagens förarutbildning anses det viktigt att skapa insikter om risker i trafiken och motivera till en säker kör stil.

Förutom vissa grundläggande basfärdigheter betonas vikten att kunna reflektera och värdera sina egna färdigheter i förhållande till det som förmedlas i utbildningen.

INDIVID ANPASSA UTBILDNINGEN

Som utbildare in sin egen organisation är det viktigt att individ anpassa utbildningen.

Vi har olika behov och bakgrund, många som lämnar högskola eller SMO har mycket liten erfarenhet i trafiken därför bör man titta på inviden som söker yrket.

Det behöver dock på sikt inte vara en nackdel att gå in med liten körvana, utan här har utbildaren verkligen möjlighet att lägga rätt värderingar som resulterar i ett säkert beteende i trafiken.

DELAT ANSVAR

Att trafikinstruktören har en seriös syn på sin yrkesutövning är viktigt eftersom det i stor utsträckning vi själva skapar de normer och värderingar som utgör ramarna för en säker utryckningskörning detta i samråd med ledningsorganisation. I enlighet med aktuell forskning på området bör utbildningsplan fokusera på s.k. insiktsinriktad körutbildning till skillnad från tidigare mera färdighet-sinriktade utbildningar. Det är varje arbetsgivares ansvar att säkerhetskälla en god arbetsmiljö och att se till att arbetstagaren har nödvändig utbildning och kompetens. Studier har visat att det finns en koppling mellan årlig riskut-

bildning och personalens uppfattning av ledningens engagemang. Syftet för hela utbildningen är att åstadkomma en smartare utryckningskörning som är både säkrare och effektivare. Det kallas för en insiktsinriktad körning och handlar väldigt mycket om att ändra kulturer och attityder som leder till ett smartare beteende baserat på forskning, vetenskap och erfarenheter.

PEDAGOGISKA GRUNDER

För att instruktörerna skall få ett effektivt redskap att föra fram dessa viktiga budskap ägnas en väsentlig del av utbildningen åt pedagogiska metoder inriktat mot vuxenlärande, såsom:

- Inlärningsstrappor
- Retorik
- Minnesteknik
- Multipla intelligenser
- Konsten att lyssna
- Konstruktiv feedback
- Konsten att skapa motivation
- Praktisk presentationsteknik

I utbildningen ingår många praktiska övningar där hela utbildningen avslutas med att deltagarna självständigt eller två och två genomför en egen presentation på något av utbildningens viktiga trafik-säkerhetsteman.

Det kan t.ex. handla om trötthet, tidsvinsteorin, nollvisionen, fordonsdynamik eller olika säkerhetssystem.

RÖSTER FRÅN UTBILDNINGEN

"Många aha upplevelser, fått insikt om riskerna"

"Insiktsutbildningen har gett mig ett annat synsätt på utryckningskörning"

"Empatiska och engagerade lärare som skapat trygghet och kunskap i gruppen"